

BESLUT

Datum

2018 -01- 1 1

Dnr

10091-17-2.1

Aktbilaga

//

KLAGOMÅL MOT KALMAR TINGSRÄTT MED ANLEDNING AV ATT MAN FÖRORDNAT EN ICKE AUKTORISERAD TOLK

Justitiekanslerns beslut

Justitiekanslern kritiserar Kalmar tingsrätt för att domstolen i ett brottmål, i strid med 5 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken, bytt ut en inbokad auktoriserad tolk mot en icke auktoriserad tolk.

Ärendet

Bakgrund

Inför huvudförhandlingen i ett brottmål bokade Kalmar tingsrätt två arabisktalande tolkar, eftersom den tilltalade hade behov av tolk. Uppdragen gick till två auktoriserade tolkar, varav den ene dessutom var rättstolk. Den offentlige försvararen hörde av sig till tingsrätten och meddelade att den tilltalade talade en ovanlig dialekt. Han uppgav att de hade haft samma tolk under samtliga polisförhör och att tolkningen hade fungerat bra. Den offentlige försvararen framförde den tilltalades önskemål att samma tolk förordnades att tolka vid huvudförhandlingen. Tingsrätten kontaktade tolkförmedlingen och bad att få den av försvararen namngivna tolken förordnad istället för en av de andra tolkarna. Den begärda tolken visade sig vara icke auktoriserad. Efter avbokning av en av de auktoriserade tolkarna till förmån för den icke auktoriserade tolken avsåg den andra auktoriserade tolken uppdraget i protest. Tingsrätten bokade in en ny auktoriserad tolk att vid sidan av den icke auktoriserade utföra tolkuppdraget. Under huvudförhandlingen anmälde den auktoriserade tolken att den icke auktoriserade tolken inte tolkade korrekt. Efter samråd med lagmannen entledigade ordföranden den icke auktoriserade tolken och förhandlingen slutfördes med hjälp av endast den auktoriserade tolken.

Anmälan till Justitiekanslern och utredningen här

Justitiekanslern har tagit emot ett klagomål mot Kalmar tingsrätt från organisationen Sveriges Auktoriserade Tolkar med anledning av att domstolen förordnat en icke auktoriserad tolk trots att det fanns auktoriserade tolkar som hade kunnat utföra tolkuppdraget.

Justitiekanslern har inhämtat ett yttrande från Kalmar tingsrätt. I yttrandet har sammanfattningsvis följande anförts.

Tingsrätten använder sig av det statliga ramavtalet för tolkar och har en egen "lathund" för tolkhantering. Tolkar avropas i första hand från tolkförmedlingen Semantix och domstolen är kund hos förmedlingen. Det förekommer att tingsrätten får information av åklagare, offentliga försvarare eller andra aktörer att en person som ska närvara inför rätten har särskilda behov vad gäller tolk, som t.ex. en särskilt ovanlig dialekt. Om innehållet i avropen till tolkförmedlingen specificeras på något sådant sätt bygger det normalt på information från parter eller ombud.

Tingsrätten gör alltid sitt yttersta för att få en så rättssäker, god och professionell tolkning som möjligt. Tingsrätten har väldigt långa förhandlingstider i förhållande till andra domstolar och det är därför särskilt angeläget att tolkningen ska fungera rättssäkert och effektivt.

I det aktuella fallet baserades framställan till tolkförmedlingen om byte av tolk på den information som handläggaren hade fått från den tilltalade via den offentliga försvararen. Handläggaren hade inte anledning att misstänka att informationen var felaktig. Handläggaren kände inte till att den av försvararen föreslagna tolken inte var auktoriserad. Bytet av tolk gjordes i den tilltalades intresse, till gagn för förhandlingens genomförande och efter försvararens information och synpunkter.

Det aktuella målet var ett förtursmål med frihetsberövad tilltalad och många inblandade som pågick i sex förhandlingsdagar. Tolkbokningar gjordes efter det att åtal väckts. Resor till förhandlingen och hotell skulle bokas för en del inblandade, videolänkar skulle bokas för andra inblandade, advokater och åklagare skulle samordnas tidsmässigt och alla skulle delges kallelser under den korta tid som stod till buds. Beredningen var tidskrävande och handläggaren var under tidspress. Tidsutrymmet för närmare undersökning av den tilltalades, övriga inblandades och tolkarnas dialekter var därför ytterst begränsat.

Justitiekanslerns bedömning

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 5 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken ska rätten, om det är möjligt, förordna en tolk som är auktoriserad att vara tolk i målet. I annat fall ska en annan lämplig person förordnas.

Bestämmelsen syftar till att säkerställa att de tolkar som anlitas har en hög kompetens för uppgiften. Det är givetvis eftersträvansvärt att den auktoriserade tolk som anlitas har specialkompetens för tolkning inom rättsväsendet (rättstolk) men något krav på detta ställs inte. Det åligger rätten att göra ansträngningar för att få tillgång till en auktoriserad tolk och domstolen kan

vara tvungen att senarelägga förhandlingar för att kunna anlita en auktoriserad tolk. (Prop. 2012/13:132 s. 50)

I förordningen (1985:613) om auktorisation av tolkar och översättare finns bestämmelser om auktorisation av tolkar och register över utbildade tolkar. För att kunna bli auktoriserad ska en tolk vara myndig, ha fullgjort de kunskapsprov som föreskrivs av Kammarkollegiet och vara känd för redbarhet samt även i övrigt vara lämplig som tolk (4 §). Hos Kammarkollegiet ska det föras ett, för allmänheten sökbart och tillgängligt, register över auktoriserade tolkar (12 §). Hos Kammarkollegiet ska det även föras ett, för allmänheten sökbart och tillgängligt, register över tolkar som inte är auktoriserade men som med godkänt resultat genomgått viss utbildning som är föremål för statlig tillsyn eller efter validering bedömts ha motsvarande kunskaper (16 a §).

Bedömningen i detta fall

Det är domstolens ansvar att endast personer som är lämpliga för uppdraget förordnas som tolkar vid förhandlingar. Det enklaste sättet att säkerställa detta är att förordna en auktoriserad tolk. Av den anledningen finns en särskild bestämmelse att en auktoriserad tolk *ska* förordnas om det är möjligt. Bestämmelsen är tvingande och ger inte domstolen utrymme att frångå kravet t.ex. med hänsyn till önskemål från den som har behov av tolk. Enda tillfället när domstolen får förordna en tolk som inte är auktoriserad är när det inte finns någon auktoriserad tolk tillgänglig i närområdet (jfr JK:s beslut den 11 maj 2015, dnr 3421-14-40).

Innan tingsrätten begärde att en av de bokade tolkarna skulle bytas ut borde tingsrätten ha kontrollerat att den av försvaret önskade tolken var auktoriserad. Det hade varit en enkel och inte tidskrävande uppgift att antingen söka i registret hos Kammarkollegiet eller fråga tolkförmedlingen i samband med att bytet begärdes.

Dagen efter det att bytet genomfördes fick tingsrätten information från tolkförmedlingen att den nya tolken inte var auktoriserad och samtidigt fick tingsrätten upplysning om att bytet medfört att den andra auktoriserade tolken frånsagt sig uppdraget. Med anledning av den informationen hade tingsrätten en lagstadgad skyldighet att försöka byta ut den icke auktoriserade tolken mot någon av de auktoriserade tolkar som uppenbart fanns tillgängliga.

Tingsrättens handläggning har medfört att en icke auktoriserad tolk fick uppdraget framför en auktoriserad. Den icke auktoriserade tolken blev sedermera entledigad under pågående rättegång sedan kritik riktats mot dennes utförande av uppdraget. Detta tydliggör vikten av att följa bestämmelserna om att en auktoriserad tolk så långt det är möjligt ska förordnas. Detta för att säkerställa att de tolkar som anlitas har den kompetens som krävs för uppgiften.

Det finns skäl att kritisera tingsrätten för att den icke auktoriserade tolken förordnades trots att det fanns auktoriserade tolkar som hade kunnat utföra uppdraget.

Tingsrätten bör överväga om det i de interna riktlinjerna, "lathunden", för tolkhantering behöver införas en tydligare hänvisning till rättegångsbalkens krav på att en tolk som huvudregel måste vara auktoriserad och att det är tingsrättens ansvar att se till så den bestämmelsen efterföljs. Riktlinjerna skulle även kunna innehålla information om hur man tar reda på om en tolk är auktoriserad eller inte.

Vid granskningen av ärendet har det framkommit att tingsrätten inte antecknat vem som utförde tolkuppdraget vid huvudförhandlingen. Inte heller beslutet att entlediga tolken från sitt uppdrag finns intaget i anteckningarna. Av 6 kap. 3 § första stycket 2 rättegångsbalken följer att det vid ett sammanträde ska antecknas vilka som deltar i sammanträdet. Tingsrätten har redogjort för att det normalt sett framgår av anteckningarna vem som utfört tolkningen och att det beror på ett förbiseende att det inte gör det i detta fall. Eftersom det inträffade uppgetts vara en engångshändelse väljer jag att inte göra något vidare uttalande i den frågan. Jag förutsätter emellertid att tingsrättens ledning på lämpligt sätt uppmärksammar alla anställda på vikten av att anteckningarna från en huvudförhandling innehåller all den information som rättegångsbalken kräver.

Ärendet har föredragits av Markus Tengblad. I ärendets beredning har även byråchefen Britt-Mari Lundberg deltagit.

Anna Skarhed

Exp. till

Anmälaren

Kalmar tingsrätt (dnr AD 2017,325)